31

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,

DE

SANATIONE FORTUITA,

Von Menſchen die unverſehens geſund werden,

QUAM

DEO PROPITIO,

GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU,

PRÆSIDE

DN. D. MICHAELE ALBERTI,

OTENTISSIMI REGIS BORUSSIÆ CONSILIARIO
AULICO, MEDICINÆ ET PHILOSOPHIÆ NATURALIS
PROFESSORE PUBLICO ORDINARIO, ACA-
DEM. CÆSAR. NAT. CURIOS. COLLEGA,
FACULTATIS MEDICÆ DECANO SPECTATISSIMO,
*PATRONO, PRÆCEPTORE AC PROMOTORE SUO CUM
HONORIS CULTU PROSEQUENDO,*

PRO GRADU DOCTORIS

UMMISQUE IN ARTE MEDICA HONORIBUS, INSIGNIBUS
AC PRIVILEGIIS MORE MAJORUM SOLENNI OBTINENDIS,

HORIS ANTE- ET POMERIDIANIS.

D. OCTOBR. MDCCXXI.

PUBLICÆ ERUDITORUM VENTILATIONI SUBMITTET,

RESPONDENS

BERNHARD. WILHELM. RÖDDER,

LIPSTADIENSIS WESTPHALUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
Typis JOANNIS CHRISTIANI HENDELII, Acad. Typogr.

PROOEMIUM.

QUicunque Medicam artem exoſam reddere & denigrare geſtiunt, illi opprobria talia producunt, quæ multoties declinata ſunt, quod videlicet Medicina omnium artium ſit incertiſſima, quod vero & ſtabili fundamento ſit deſtituta, quod mere conjecturalis exiſtat, quod faciat experimenta per aliorum mortes, quod inter ipſos artifices varians & dubia ſit & uti *Helmontius in tr. de ſtudiis ſuis* profeſſus eſt. *n. 17. Volui comitari practicantem medicum; mox inſufficientiæ, incertitudinis & conjecturarum medendi, me etiam atque etiam pœnituit:* & paulo infra: *Subiit mihi tum in mentem, quod ars medendi, inventam eſſet impoſtura plenum, citra quod Romani feliciter quingentos egerant annos:* quo ſpectat illa *Heracliti* contumelia: *ſi non eſſent medici, nihil ſtultius eſſet Grammaticis*, quam *Caſp. Rejeſius Camp. Elyſ. juc. qu. 8. p. 119. ſeq.* diluit: ejusdem commatis eſt, quod *Periſaltus Fauſtinus*

Poeta de Medicis cecinit: *heu mihi quam ſtultum eſt, medicorum credere nugis:* hinc ante multos annos contra Medicinæ utilitatem & neceſſitatem ſcripſerunt *Ferdinandus Nonius*, *Michael Montanus*, *Martialis* & *Petrarcha*, qui ultimus elocutus eſt: *Medicis nunquam credidi, nec credam quidem*: quibus ſingulis opprobriis rationalis Medicina cum illo ſymbolo *Sigiſmundi* Imperatoris ſatisfacit, *pulchrius eſt benefaciendo, quam potentia inimicos vincere;* vel ut *Damaſcenus* eloquutus eſt: *medicum efficacem eſſe oportet in opere, non loquacem in ſermone:* quare opus artificem laudare & probare debet, licet multiplicia argumenta a priori Medicinæ authoritatem, neceſſitatem, utilitatem & certitudinem demonſtrantia & defendentia occurrant, quæ tamen hoc loco proponere non lubet: interim minime negari poteſt, quod in foro Medico multi errores multique ſiniſtri effectus obringant, quos cum ſincera artis exercitatione confundere velle, temeritatis & imprudentiæ ſignum eſſet: unde nonnunquam auxilia in certis caſibus & uſibus ſalutaria, ſub inverſa applicatione noxam parere conſpiciuntur, ut verum evadat, quod *Galenus in meth. med. lib. 2. c. 2.* enunciavit: *nihil eſt, quod tam magnifice proſit, quod aliqua ex parte non noceat:* quare adminiſtratio artis medicæ, prudentiam & dexteritatem requirit, ne perverſæ & incongruæ medendi methodi inveniantur & applicentur, ne vana & ſterilia auxilia commendentur, ne ſuperſtitioſa ordinentur, ne confuſa experimenta approbentur, neve ridicula ſuſcipiantur, hinc olim *Michael Ayala in Epigrammat* cecinit: *Proſit ut ægrotis medicam nil dedecet artem, id fiat*

ſalva

ſalva religione modo: imo ſubinde indies tales eventus ſiniſtri exercitii medici occurrunt, ubi & medicamenta incongrue uſurpata & medici male morbis conſulunt, quo ſpectat illud *Verini* & *Oweni: Impediunt certe medicamina plura ſalutem, non plures medici ſed ſatis unus erit: nunquam crede mihi a morbo curabitur æger, ſi multis medicis creditur una ſalus:* Quid Curatio *æquivoca* & ſanatio *per accidens* rationali Medicinæ præjudicet, diſerte & ſolide demonſtravit *Celeb. D. D. Stahlius*, ubi ſæpe contingit, ut ſalutares effectus non medicinæ, ſed longe aliis cauſis & cauſarum concurſibus adſcribi mereantur: exinde vero illa falſa ac ſterilis accuſatio inclaruit, ut ſub tali confuſa artis medicæ facie aut larva, peregrinæ circumſtantiæ, imo plane non entia attendantur, e quorum numero merito illa famoſa Fortuna recenſeri debet, ad quam ſub quolibet imperito artis medicæ exercitio plurimi temere provocant: inde *Chilo*, referente *Laërtio* interrogatus *quid eſſet fortuna*, *reſpondit! Ignarus medicus! multos enim ex æcat:* recte itaque *Ariſtoteles lib. 1. methap. c. 1.* dixit: *Experientia artem fecit, imperitia caſum*, aut uti *Plato* in *Gorgia* diſſerit: *Peritia efficit, ut vita noſtra per artem incedat: imperitia, ut per fortunam temere vagetur:* hæc cæca, vana & fallax fortuna multos decipit, quo minus rationi, ſed plus Empiriæ ſtudeant: quare cum *Hippocrate B. Bohnius de officio med. dupl. Part. 1. c. 2. p. 19. 20.* illos reprehendit, qui in fortunam ſuam ſpem & fiduciam collocant, cum rectius divinus rerum humanarum arbiter medici actiones dirigat & promoveat: quantum enim detrimenti Medicinæ afferant ejusmodi ſuperſtitioſæ

curationes, expectationes & fiduciæ, multiplices caſus confirmant, ut ita neceſſe eſſe judicemus, quo ab ejusmodi offendiculis quacunque occaſione ars Medica liberetur & ſuæ integritati quamprimum reſtituatur: etenim tales Sanationes Fortuitæ ſeducunt ſuperſtitioſos, credulos & cum fæce plebis colludentes medicos ad craſſam & fœdam Empiriam, ſive cæcam nudorum experimentorum applicationem & tentationem, inde magis magisque rationalis methodus evileſcit, propterea que talis Medicinæ nomine indignus auſus fallax, ſterilis, incertus, inſecurus & periculoſus evadit: & ex ejusmodi confuſis & temerariis conatibus ſub prætextu & protectorio ſalutiferæ & rationalis medicinæ oriuntur illa vituperia & contumelioſæ illæ obtrectationes, quibus ab imperitis, malevolis & audaculis tota ars medica contaminatur: quare tales rerum humanarum viciſſitudines & conditiones eo magis prudentem artificem alliciunt, quo negotia ſua ſcite, perite & conſcientioſe tractet; quo animum ab omni præcipitantia, credulitate cæca experimentorum inquiſitione, confuſa remediorum applicatione & omni diſſoluta qualitate liberet, contra vero nihil ſine evidente, ſolida & probata ratione ſuſcipiat, committat & omittat: eo major etiam ſubinde circumſpectio habenda erit, quo magis artifex medicus variis ſalebris & anfractibus expoſitus eſt, e quibus non infimæ notæ eſt illud offendiculum, quando non pauci ad illud famoſum idolum, quod vulgo Fortuitum audit, confugiunt: permovit nos hæc meditatio dum Inaugurali quodam ſpecimine Practicam quandam conſidera-

derationem commendare ſuſcepimus, quo de SANATIONE FORTUITA mentem noſtram brevibus explicemus & quantum occaſio tractationis admittit, inſuper damna recenſeamus, quæ rationalis Medicina ab hac ſanatione famoſa ſubit: Rogamus autem ante omnia, quo Benigniſſimus DEUS noſtris cœptis gratia ſua annuat, ut proſpere ſuccedant.

§. I.

MOrborum *Fortuitas Sanationes* explicantes, ante *ſpecialem* hujus thematis deductionem, in ipſo *titulo* adhuc hærere paululum neceſſe eſſe judicamus, quo ante omnia conſtet, quid ſit *Therapia Fortuita* aut Sanatio *Fortuito* impetrata: & ita facile conſtat, quam *multiplex* ſit methodus medendi inter medicos, hinc multi certis *ſuppoſitis* & *opinionibus* nituntur & ad illorum tenorem *practica* ſua *tentamina* accommodant; quodſi vero evenerit, ut ſucceſſus, effectus & eventus *non reſpondeant* ſpei, tunc *confuſæ* & *temerariæ* obſervantur actiones & medicationes: multi firmam *fiduciam* collocant in nonnulla *remedia*, *experimenta* & *formulas*, quæ interdum cum *eximiis titulis* exornata circumvolant; & ſi hæc deſideriis, *promiſſionibus* & *expectationibus* non ſatisfaciunt, tunc reliqua etiam ſpes *dubium* & *confuſum* reddit artificem: interdum alii *univerſalibus*, aliqui *ſpecificis*, *arcanis* & *myſticis* remediis fidem ſuam dant & ita multis modis morborum therapiæ variant, ut nimis *diffuſus* nobis labor videatur, in hac conſideratione diu moram nectere velle: interim ad noſtrum ſcopum pertendentes, deprehendimus, quomodo *interdum* nonnulli morbi auferantur & *præter opinionem* & *intentionem* vel *medici* vel *ægrotantis* tollantur, quamvis cum oblatione medicaminis in *dubio* & *imperito* medico aut medicaſtro *conatus* & reſpectus conjunctus fuerit, *aliqualem* o-

pem

pem & utilitatem afferre, interim res ita cedunt & *ſuccedunt*, ut aliquando *totus* morbus extirpari videatur, quare & medici & ægrotantes in *admirationem* trahuntur, cum ipſi neſciant, unde tam *inopinata* ſanatio dependeat, quam propterea ſub hac cæcitate *naturæ* adſcribunt, quam *naturam* plurimi tamen *ignorant*, interea ad eandem tanquam *aſylum* confugiunt: & quando varia alia *efficta* theoremata non neceſſariam rebus lucem affundunt, tunc illam accuſant: dum itaque in *notatione* Fortuiti aliqua *obſcuritas* ſubeſſe poteſt, hinc è re noſtra erit, quo indicemus quid *Fortuita Sanatio* proprie exiſtat: aſt miſſis illis *diffuſis Fortunæ* & *Fortuiti* ſcrutiniis, quotquot paſſim occurſant, brevibus quidem ſignificamus quod tales notiones *otioſæ*, ſpecioſæ & *profanæ* exiſtant, *Ethnicis* præcipue uſitatæ & magnam *ſuperſtitionem*, *idololatriam*, cæcitatem & *ignorantiam* involventes, ubi varii *ſucceſſus* & *eventus* rerum vel a *bona* vel a *mala* cauſa provenientes, *incognito* ejusmodi *idolo*, quod *non entium* numero abſcribi meretur, perperam imputatur: per *Sanationem* itaque hoc loco intelligimus *ablationem* & abolitionem alicujus morbi, ut ad minimum quoad ſuos *externos* & craſſius in ſenſus incidentes characteres ceſſet, licet aliquando *cauſa* morbifica ſimul profligata & ſubjugata ſit: quare dicitur ſanatio, velut ſanitatis aut *veræ* aut *apparentis* reſtitutio: *Sanatio Fortuita* viciſſim *eſt morbi* qualiscunque *ſublatio cum remedio*, *methodo*, *effectu* & *eventu principalius morbi indole plane non competente aut eidem interdum plane adverſo*; propterea etiam audit *fortuita*, tanquam *improviſa*, inexpectata, neque etiam ulla *ſolida* ratione concipienda: ubi quidem interdum artifex *credulus*, *ſuperſtitioſus* aut *imperitus*, *incongruum* quoddam medicamen ordinat & de illo aliqualem ſalutarem effectum ſperat, quod vero non modo ſatis ſæpe morbi alicujus *indoli* penitus *contrarium* exiſtit, ſed & cum *effectu* admodum *inconveniente* nihilominus morbum quadantenus tollit, cum *rationi* magis conſonum videatur, quod ſub hiſce circumſtantiis morbus rectius *augeri* debeat & quoniam hi reſpectus *contrarii* & *contradictorii* non ſtatim

tim

tim *cum ratione* conciliari poſſunt, eapropter alicui *occultæ* qualitati, *obſcuræ* cauſæ & ignorantiæ *aſylo*, videlicet *Fortunæ* accenſentur: inde emergit *Sanatio Fortuita.*

§. II.

Proinde interdum *Sanatio Fortuita* contingit, quando *accidentales* quædam alterationes, quæ tamen *minime* cum *medico* ſcopo cohærent, talem effectum poſt ſe relinquunt, qui morbum præſentem vel *penitus*, vel quoad *principalem* & *eminentem* aliquam circumſtantiam tollit, ut iterum illa *prævia* alteratio cum *ſalutari* eventu morbi minime conciliari poſſit, quare *fortuita*, i. e. *inopinata*, tamen *grata* ſanatio hæc morbi cura vocatur: unde communiter Sanationem *Fortuitam* aliquid, ita dicti, *miraculoſi* comitatur, ut medici tales caſus cum *admiratione* annotare neceſſe habeant, eo magis, dum interdum *tales* cauſæ ad *hanc ſanationem* contribuerunt, quæ rectius *morbis provocandis* & *exacerbandis* alias inſerviunt & quæ in hiſce caſibus plane *contrarium* effectum poſt ſe reliquerunt: aſt hoc loco mox *divinas* rerum humanarum directiones ab hac præſenti Sanatione Fortuita diſtinguimus, probe conſcii, quomodo illi *divini* & occulti influxus etiam *contrarias* & *nocivas* vires, in *ſalutarem* effectum & eventum vertere poſſint & ſoleant, quæ methodus tam in *ſpiritualibus*, quam *naturalibus* inclaruit, juxta illud Apoſtoli *Rom. 8. v. 28. ſcimus quod iis, qui diligunt DEum, in omni re auxilietur DEUS eis ad bonum. Ebr. 12. v. 11. omnis caſtigatio in præſens quidem non videtur eſſe gaudii, ſed triſtitiæ: aſt poſtea fructum tranquillum juſtitiæ reddit, iis qui per eam fuerint exercitati:* ſubinde etiam firmiter credimus, quod nonnunquam benigniſſimus DEUS ex *ſpecialiſſima* gratia *imperitas* & nocivas medicationes aut *pernicioſorum* medicaminum oblationes ita dirigat, quo *minus damnum* cauſari poſſint, ſed in *ſalubritatem* ægrotantis cedere debeant: & ſecundum hos reſpectus *ſalutaris* effectus ſanationis ita dictæ Fortuitæ eſt *probandus*: *improbationem* tamen eximiam meretur *illa Sanatio Fortuita*, quando *ſalutares* tales directiones, non *DEO*, ſed *alteri* occultæ cauſæ imputantur.

tantur & quando *imperiti* aut temerarii medici & medicaſtri ex cæca fiducia, in hanc *occultam* cauſam poſita, illos cauſos, *rationi* & *experientiæ* contrarios ſuſcipiunt, aut quando alii *DEum* velut *tentant*, ſibi perſvadentes, quod in *omni caſu perniciosum* experimentum in bonum & *ſalutarem* eventum dirigere & convertere debeat, cum potius *impium* ſit, DEO *modum* & *leges* præſcribere velle; quare *ita ſuſceptæ* Sanationes Fortuitæ *rationalem* Medicinam *dehoneſtant* & *cæcam Empiriam* promovent: de reliquo de omni *ſalutari eventu*, qui cum hac ſanatione *cohæret* omnino *DEO* laudes decentes tribuendæ ſunt, præcipue quidem, quod malum, *iniquum* & ſuſpectum tentamen medici in tam *ſalubrem* eventum direxerit, omnemque *perniciem declinaverit*: eſt itaque *eventus* & *effectus* Sanationis Fortuitæ *accidentalis*, proinde hæc Sanatio *ſpeciei* Sanationis per *Accidens* eſt, ſed hiſce *momentis* adhuc diſcreta, quod in Sanatione Fortuita plane *ſingulares* & ſæpius *admirandæ* circumſtantiæ coincidant, quod porro interdum *pernicioſæ* cauſæ & *noxia* remedia ſalutarem effectum & eventum conſequantur, quod denique ex *longe aliis*, *peregrinis* & pro *medici* intentione plane non quadrantibus & concurrentibus cauſis, *ſalutaris* & inopinatus *bonus* effectus proveniat: unde inclareſcit *punctum differentiæ* Sanationes *Fortuitæ* a ſanatione *per Accidens*.

§. III.

Antequam Sanationis Fortuitæ indolem paulo clarius & ſpecialius explicemus, brevibus annotabimus *damna*, quæ ex *imitatione* hujus Sanationis in *rationalem Medicinam* redundant, deinde indicabimus ſimul illas *cauſas* quæ Sanationis Fortuitæ *notitiam* & ſpecialem deductionem *aliquo modo* commendant, ſed quæ *minime* illius *imitationem* approbant aut inculcant: *in genere* itaque hæc fortuita ſanatio utplurimum a *vera*, ſolida, *ſincera* & manifeſta *ratione* penitus abludit; & tantum vel in *nudo* & *crudo* certorum experimentorum *indiſcreto* uſu acquieſcit, vel circa *annotationem* certorum *inconſuetorum* effectuum horumque futuram *cæcam* applicationem

occu-

occupatur, ſed *imperita, ancipiti*, dubia & *temeraria* expectatione ſimilium eventuum, quales ante hac obſervati ſunt: inde etiam via panditur ad vanæ & *fœdæ Empiriæ* culturam, approbationem & *propagationem*: inde, porro contingit, ut animus a *rationali* inquiſitione, dijudicatione, conciliatione & applicatione, *rerum, cauſarum, reſpectuum* & circumſtantiarum ad *Medicinam* pertinentium, deducatur, ad *cæcam fiduciam* invitetur & in *confuſis* ſuſpectis & dubiis effectibus ſuſtentetur & diſtrahatur: proinde illud detrimenti accedit Medicinæ rationali, quod *veritas facti*, ſive obſervatio rerum *ſalubrium* & virium *medicamentoſarum* in ſubjectis, aut ſic dictis remediis licitis, honeſtis, *genuinis* & *fidis confundatur* cum effectibus *raris*, *inuſitatis ridiculis*, vanis, *ſuperſtitioſis craſſe* accidentalibus, *æquivocis* turbulentis, *ſuſpectis*, malefidis, interdum plane *impiis*, ex *credulitate* & profanatione authoritatis *divinæ* nonnunquam profluentibus, utplurimum *nocivis*, ſcientiæ & conſcientiæ repugnantibus, quandoque plane *inhoneſtis* & *iniquis*, hinc integritas & bona exiſtimatio ipſius *artis* medicæ non parum *offenditur*, ſeorſim vero ingenua indagatio rerum *ſalutarium* cum variis *ſterilibus* conſiderationibus & remediorum commendationibus inquinatur, non minus etiam verus & *ſincerus finis* artis tam ſacræ, tam honeſtæ, tam neceſſariæ tamque *ſalutiferæ* deſtruitur, impeditur & ſufflaminatur: præterea hæc ſanatio fortuita *Methodum* medendi, quæ *anima* totius *artis* Medicæ eſt, diruit, *turbat* & tollit: dum enim hæc methodus omnia ad *rationis* integræ ductum adminiſtrat, ita contra ſanatio *fortuita* citra ullum habitum reſpectum communiter cæca fiducia ſalutares effectus *expectat*, aut in *ambiguis* hæſitat, adeoq; nullius circumſtantiæ *veram* rationem reddere compos eſt: neque etiam attendit fortuita illa ſanatio rationem *ſubjecti* afflicti, conditionem, ſtatum, gradum, indolem, tempus, cauſam morbi, non obſervat *ordinem* & prudentem proceſſum *medendi*, ſed cæco *impetu dubia* experimenta adhibet, aut effectus *bonos* pro ſana admiratione proſequitur, neſcia unde, quomodo, quam ſecure & quo futuro

uſu tales ſalutares effectus orti ſint: ſubinde hæc ſanatio fortuita ſupellectilem rerum medicarum, ſive *Materiam* ſic dictam *Medicam*, alias ſatis *confuſam*, propterea que magna cura, *attentione* & vigilantia emendandam, eo *magis confundit* ut *dubia*, incerta, ſterilia, vana, ridicula & hujus furfuris alia experimenta, aliis *probis*, ſinceris, *fidis* & probatis adminiculis *intermiſceantur*, inde illud damnum emergit, ut, quemadmodum illa experimenta, quæ ad forum ſanationis fortuitæ ſpectant, promiſcue, confuſe, raptim & audacter uſurpantur, ita a credulis, præjudicantibus, impatientibus & præcipitibus hominibus, reliqua *approbata* ſecura & *utilia* auxilia & media ſimili *confuſo modo* adhibeantur, ſalutifera ſua vi deſtituantur, defraudentur & juſta ſua *exiſtimatione* priventur, hinc temeraria & *ſterilia* medicamentorum genera reliquis *præferuntur*, adeoque *rationalis* Medicina *contaminatur*, contemnitur, a malevolis & naſutulis rejicitur, variis calumniis offenditur, aut plane cum turpi & abominabili *Empiria confunditur*, ſicque *DEus*, qui *author* eſt hujus *ſalutiferæ* & *rationalis* Medicinæ *dehoneſtatur*, proximi vero *ſalus* impeditur: unde facile liquet quam eximia & quam numeroſa *damna* ex hac ſanatione profluant, quorum plura recenſere poſſemus, ni in hiſce conſiderationibus præmiſſa noſtra propoſitio pateat & ni occaſio ſuppeditata ſit, quo ulterius ſine difficultate in hæc pericula inquirendi, via demonſtrata ſit.

§. IV.

Ex hiſce præmiſſis demonſtrationibus facile illa *oblocutio* ortum trahere poteſt, quod, ſi ſanatio fortuita hujus conditionis eſt, eo *minus* tunc mereatur, quo *ſeorſim* explicetur, nam qui *iniquitatem* aliquam *committit* & qui alius illam *propalat*, videtur interdum una eademque pœna dignus eſſe, hinc conſultius eſſe, quisquam judicare poſſet, quo talis *maleſida* ſanatio *ſupprimatur*, minus vero detegatur & indicetur: aſt quamvis omnis iniquitas magis *abroganda* ſit, tamen hoc noſtro *propoſito* idem nobis animus eſt, quo antea *veram* hujus ſanationis *indo-*

indolem ſignificemus, deinde quo ab eadem ſollicite *dehortemur* & denique quo omnes ac ſinguli, quotquot *ſcientiæ* & *conſcientiæ* ſtudent, huic ſincero monito obtemperent & ab ulla approbatione, *imitatione* aut propagatione hujus ſanationis *abſtineant:* ob id neceſſarium eſt, quo antea hoc *artis Medicæ carcinoma* detegamus & quid *damni* ac *periculi* afferat, indicemus, ut palam fiat, quo *majori* ſtudio arti huic colendæ & ſanationi illi *ſuſpectæ fugiendæ* incumbere debeamus: quemadmodum enim commendatio *cautelarum* practicarum, in manuductione *practica* unum e *præſtantiſſimis* negotiis eſt, dum poſt hac facilius, certius & *confidentius* ad ſalutarem & *ſincerum* ſcopum pertingere licet, ita hoc loco *præſentem* tractationem *cautelis practicis* accenſemus, ne hæc ſanatio molles, *credulos*, incurioſos, *temerarios* & negligentes animos ſeducat, neve proinde *fama* artis medicæ *dehoneſtetur:* accedit & hoc, dum de hac ſanatione fortuita hactenus aut per *fragmenta* aut per nudos caſus & hiſtorias actum eſt, prædictæ vero animadverſiones urgent, quo in *uno nexu* & conſpectu hæc *malefida* & dubia ſanatio demonſtretur, quare hoc noſtro themate & propoſito pro *integritate* & *dignitate* artis medicæ militamus & augiæ ſtabulum quadantenus repurgare laboramus: ſubinde etiam indirecte anſam damus, quo *experimenta* medica cum *juſto*, prudenti, *rationali* & ſincero ſcrutinio perluſtrentur & examinentur, ne in *vanis* & *ridiculis* tempus ſtudium & vires conſumamus atque perdamus, neve in experimentis *ſinceris*, *honeſtis* & utilibus inſtituendis aberremus & ita toto curſu in fœdam *Empiriam* trahamur: & uti adhuc in foro Medico cum multo fructu *obſervationes* inſtituuntur, colliguntur, comparantur & *applicantur*, ita pro authoritate, utilitate & *ſinceritate* artis medicæ militat, quo *falſa* & *periculoſa* experimenta præſcindantur: cognita enim *via falſi*, tanto facilius *viam veri* invenire licebit: & quando artem medicam varii ex *fortuitis phænomenis* & effectibus ortam eſſe ſibi perſvadent & tradunt, aut ab animalibus brutis inventam opinantur uti *Tertullianus lib. de pœnitent. in fin.* dicit: *multæ enim & irrationales*

 ani-

animæ medicinas ſibi divinitus attributas in tempore agnoſcunt, conſentientibus *Ambroſio, Origene, Baſilio, Galeno, Ariſtotele, Aldrovando, Plinio, conf. Rejeſius Camp. Elyſ. juc. qv. 3. p. 53. ſeqq.* (licet Platonicorum princeps *Marſilius Ficinus lib. 4. Epiſt.* & *Origenes* etiam *Homil. ſuper Pſalm. 37.* Adamum primum Medicum fuiſſe confiteantur ſecundum illam communem ſcientias & artes *derivandi* rationem) ita eo magis neceſſarium erit qualiacunque *inventa*, quæ ad *medicam* artem referuntur, rite adminiſtrare & applicare, ne illa quæ *brutorum ſanitati* conſervandæ & reſtituendæ quadrant, *promiſcue* ad *medicam* artem referantur, neve eo ipſo *ars medica* & *veterinaria* confundatur, uti quidem olim *Joh. Philip. ab Jngraſia* artis veterinariæ conſenſum cum Medicina monſtrare laboravit *conf. Conringii introductio in artem medicam*, quæ ſingula præſentis tractationis *utilitatem* & *neceſſitatem* demonſtrabunt.

§. V.

Quod *ſubjecta* attinet, in quibus *Sanationis Fortuitæ* ſucceſſus unquam obſervatus fuit, tunc illa in *nonnullis* caſibus deprehenſa fuerunt, *durioris*, *inſenbilioris* & magis *robuſtæ* naturæ fuiſſe, unde talia experimenta & ſuſpecta tentamina *ſine damno* conſequente tolerarunt & ſubierunt, qualia dicuntur Menſchen die etwas ausſtehen können, inde innotuerunt illæ formulæ, hätte dieſer Menſch nicht ſo eine gute Natur gehabt, ſo würde er die Cur nicht haben ausſtehen können, & per modum admirationis der Menſch hätte eine harte Pferde Natur gehabt, ſonſt würde er ſolche Artzneyen und Curen nicht vertragen können: quare tales ſanationes fortuitæ aliquoties occurrunt in *medicina pauperum*, inter *duriores opifices*, *ruricolas*, *nautas*, *ſalis coctores*, *metallicolas* & alterius vilioris conditionis homines, uti nuper *D. D. Præſidi* contigit caſus in fabro lignario, qui gravi morbo *cholerico* correptus, magnam quantitatem ſeminis *Cataputiæ* ingeſſit, indeque vehementer ſurſum & deorſum purgatus fuit & poſtea convaluit: qualia ſemina quid in aliis *ſanis* hominibus efficiant, docet commune probatiſſimorum medicorum ſuffragium: deinde obſervata fuere ta-

lia

lia ſubjecta in negotio ad *viam naturalem* ſive animalem ſpectante, integræ *ſimplicitati* adſveta, dum partim *naturæ* horum ſubjectorum minime cum *frequenti medicamentorum* uſu alteratæ & debilitatæ, neque partim per alias cauſas ad diverſas *ataxias motuum* & effectuum, œconomiam *vitalem* conſtituentium, ſeductæ & turbatæ fuerunt, ut ita illa media, quæ ad ſanationem fortuitam contribuerunt, non alios *anomalos* aut extreme pernicioſos motus ac effectus tam prompte convocaverint, ſed *ſimpliciori* ratione natura talem oblatum ſtimulum ad *ſalutarem* effectum applicaverit; vti contra animi *intranquilli*, turbulenti, *confuſi*, in *exceſſum* proni, *immoderati* & impatientes facilius etiam *leviſſimam* irritationem ad maxime *pernicioſas evagationes* & commotiones applicant: propterea vero minime exinde *regula* formanda erit, quaſi in ejusmodi ſubjectis ſine *ullo præjudicio* aut aliqua difficultate hanc ſanationem fortuitam *ſecure* & *velut* artificioſe exercere liceat, cum de hac ſanatione tenendum ſit, quod conſtanter *pericula* plena, *dubia* & æque facile ad *ſiniſtrum* & pernicioſum ac *ſalutarem* eventum proclivis ſit, quod porro *ſalubres* illi effectus, quales ex ſanatione fortuita obſervati ſunt, *raro* eveniant, quippe quæ illa *qualitas* eſt *fortuitorum* effectuum & eventuum, neque unquam *prudens* artifex huic ſanationi fortuitæ *confidere* & ſe concredere poteſt, ſibi perſvadens, quia *ſemel* tale experimentum *ſine damno* ſucceſſit, ita fore, ut *ſæpius ſimilis* ſalutaris effectus & eventus impetretur; quæ *cæca fiducia* utplurimum *peſſimarum* conſecutionum cauſa evadit: quare tantum commemoramus, qualia *unquam* ſubjecta illa deprehenſa fuerint, in quibus ſanatio *fortuita* contigit, ut exinde ad indagandas *naturales cauſas* manuducamur, quo cognoſcere queamus, *cur* talis ſanatio non *pernicioſum*, ſed *ſalubrem* eventum attigerit: in *nonnullis* etiam caſibus hæc ſanatio ſucceſſit in ſubjectis *mollioris* & *ſenſibilioris* animi, in quibus præcipue *vis imaginationis* admodum præceps firma & *activa* eſt, ut ad *ſalutarem* effectum magis *Imaginatio*, quam oblatum quoddam *medicamentum* contribuerit,

buerit,ubi interdum ſine difficultate deprehendentur remedia adhibita fuiſſe *vana*, ſterilia, ludicra, *ſuperſtitioſa* & ridicula,quæ tamen ad *activitatem* & inquietatem Imaginationis operationem contribuerunt: hinc prudentes facile agnoſcunt, quod impetratus *ſalutaris* effectus a longe *alia* cauſa, quam applicato *remedio* pendeat: de qua conſideratione etiam conciliari poterunt *Diſputationes D. D. Præſidis de Valetudinariis Imaginariis & de Therapia Imaginaria.*

§. VI.

Brevibus nunc aliquas *circumſtantias* enarrabimus, quæ ad *Hiſtoriam* Sanationis Fortuitæ quadrant, ubi ex præmiſſis facile liquebit, quod in hac ſanatione *nulla methodus* obſervetur, deinde quod utplurimum ille *effectus*, qui ad hanc ſanationem *proprie* ſpectat,antea non *intendatur*,ſed *præter omnem ſpem* & intentionem aut opinionem *interdum* obtineatur & quod denique ex *plane aliis* cauſis *adventitiis* hic ſalutaris effectus proveniat: antecedit itaque hanc ſanationem communiter ſtatus morbi *intricatus* aut interdum *periculoſus*, qui hactenus vel *nullis aliis* adhibitis remediis obtemperavit, vel *ſponte* non *mitiorem* indolem aſſumſit; ut interdum *creduli*, dubii aut *ſuperſtitioſi* artifices ad *inexperta* & ludicra experimenta confugiant & ab illis ſub *ſpe metu* & *dubitatione* aliqualem *proficuum* effectum expectent, aut ad minimum optent, inde innotuerunt illæ exclamationes vielleicht ſchlägt dieſes medicament an: de qua animadverſione conferatur diſputatio *D. D. Præſidis de officio Medici circa adiaphora:* interdum vero *indiſcretim* in alio *mitiori* alicujus morbi ſtatu & gradu eiusmodi *lepida*, incongrua & vana experimenta inſtituuntur, quæ neque *cauſæ* morbi, neque *indoli* illius quadrant, ſed per modum alicujus *tentaminis* adhibentur: proinde interdum dubia talia experimenta ad longe *alium effectum* & ſcopum diriguntur, quæ tamen *præter* omnem *opinionem* ad longe *majorem* & *meliorem* effectum occaſionem præbuerunt, ut ipſe medicus aut medicaſter talem inopinatum effectum *admirari* neceſſe habeat, licet de *ſalutari* eventu omnino gaudeat:

deat: interea hic *inopinatus* effectus ad minimum *tacite* malis & imperitis ejuſmodi medicis ruborem incutit, quod citra noxam alea ita ceciderit: qui ipſi ſubinde ex ejuſmodi caſibus in *majorem audaciam* & imprudentiam medicam rapiuntur: utplurimum porro *authorem* hujus ſanationis aut *dubitatio*, aut *metus*, aut *temeritas* detinet, quo minus *ſecurum*, minime vero *certum* effectum *ſalutarem* de commendato & adhibito experimento promittere poſſit: *ſucceſſus* ſanationis communiter non eſt *langvidus*, ſed *expeditus*, neque *debilis*, ſed *efficax* & validus, imo interdum plane *vehemens* & *ſimultaneus* & hac ipſa acerbitate *ominoſus* & periculoſus: *effectus* hujus ſanationis conſiſtit utplurimum in aliqua *evacuationis* ſpecie, quæ communiter iterum *non parca*, ſed *copioſa* & nonnunquam *prodiga* eſt: quandoque conſiſtit in *motuum* morboſorum cohibitione & oppreſſione, ſed hæ ipſæ ſive *excretiones* ſive motuum *alterationes*, licet quandoque non *primario* & proxime *cauſa* morbifica, ſed *alia* plane *innocenti* materia occupentur, tamen *ſecundario* & in conſortio *illam cum hac* educunt aut alterant & ita *relative* cum motibus procedunt, dum per provocationem *aliorum* graduum in *motuum* œconomia, reliqui *morboſi* motus *immutantur*, adeoque hic *morbidus* gradus *præſcinditur* & velut extinguitur: aliquando evenit, ut *periculoſa* quædam accidentia, quæ a nullo *propoſito* & ſcopo *medico* derivari poſſunt, *ſalutarem* tamen effectum habeant, quæ ipſa etiam *inopinato* obtigerunt & tamen ſub moleſto & ominoſo ſuo acceſſu & *decurſu* nullum *noxium*, ſed *ſalutarem* eventum obtinuerunt, qui cum tali caſu & accidenti haud facile, neque etiam ſemper conciliari poteſt, ni quædam rationes e *conſecutionibus* inclareſcere videantur: & talem ſanationem *fortuito* contigiſſe, varii enunciant, quod *fortuitum* vero in *plurimis* caſibus, vel patrocinium *erroris*, vel *aſylum ignorantiæ* evadit.

§. VII.

Perinde in Sanatione Fortuita vel *præcurrunt* vel *inter-*

currunt eximii gradus *animi pathematum*, quæ effectum illum *ſalubrem* plane *extra ordinem* adjuvant; & ſicut hi *pathetici* motus *utplurimum* in œconomia *vitali* multas *turbas* excitant, ita in hoc nexu atque proceſſu, quaſi *contrarium* effectum edere videntur, de qua conſideratione mox in conſequentibus plura indicare volumus: nonnunquam vero illi *effectus*, qui *proxime* ad ejusmodi *animi pathemata* pertinent, per aliquod *experimentum* aut tentamen ad *certos morbos* tollendos, applicantur, aſt nunquam *ſine metu* concurrentis & conſequentis *periculi*, per quam circumſtantiam hæ *fortuitæ* ſanationes *diſcernuntur* ab aliis curationibus, in quibus *ſecuriori* via mediante certo *imaginationis* gradu effectus *ſalutares* obtinere licet: porro effectus ille *ſalutaris*, qui ad ſanationem *fortuitam* ſpectat, communiter eſt *ſimultaneus* & non *abruptus*, ſucceſſivus aut per *intervalla* diſtinctus: unde denuo eluceſcit, quod hæc ſanationis ſpecies ob communem ſuum *repentinum* decurſum ſatis *ſontica*, intricata & *periculi* plena exiſtat: deinde multiplices caſus teſtantur, quam frequenter in hac ſanatione *animus* valde *operoſus* exiſtat, vel forti *deſiderio*, vel eximia *averſione*, vel tenaci *impreſſione*, vel alia *perſuaſione*; quæ occupationes mentis ſingulari & interdum *inſolita* ac *contraria* ratione cum *cauſis* morbificis combinantur & ad *ſalutares* eventus diriguntur: aliquando *effectus*, qui cum ſanatione fortuita *cohæret*, ita conſtitutus eſt, ut *univerſam* œconomiam *vitalem* graviter *commoveat*, ſub quo *confuſo* motu ſimul *cauſa* morbifica ex *accidenti* ſubjugatur, v. g. ſi patiens *pulmonum vomica* laborans, ex gravi *ebrietate* ad vehementem *vomitum* commovetur, ſub quo vomica illa *perrumpit*, excutitur & poſtea æger quaſi convaleſcit: aut ſi per pulmones *transfoſſus ebrius*, ex *extravaſatione* & coacervatione ſanguinis in pectore *ſuffocationi* ſubjicitur, aſt ob ſupervenientem *vomitum* ab hoc ſanguine liberatur & ad proximam *ſanationem* præparatur: ſi valde *arthriticus* juvenis ex oblato *phil-*

tro

tro & conjuncto vehementi *vomitu* liberationem ab arthriticis cruciatibus impetrat: quales caſus, qui nobis conſtant, tantum *ſpeciminis* & exempli loco proferre placuit: ita etiam interdum evenit, ut homines, qui *minori* incommodo hactenus afflicti fuere, aſt nunc in *majus* malum incidunt & in *vita periculo* conſtituti, tamen emergunt, deinde a *minori* præcedente malo liberati deprehendantur: unde aliquando *majus* incommodum, quod vero iterum evaneſcit, tollit *minus:* cujusmodi exempla conſtant, quomodo nonnunquam homines a *prævii* affectibus *hypochondriacis*, *aſthmaticis*, *ſpaſticis*, &c. per conſecutam *Peſtem*, febrem aliam *malignam*, aut periculoſam continuam benignam, per *dyſenteriam* ſimplicem aut Epidemicam liberati fuerint: exinde etiam liquet, quam eximiæ interdum & *periculoſæ* alterationes in hoc ſanationis fortuitæ ſucceſſu & ſtatu contingant, da es öffters auf Leben und Tod ankömmt, hinc *utplurimum* in hac claſſe hujus ſanationis *deſperati* caſus obtingunt, quibus prudens & *peritus* artifex ſe concredere, *religioni* ducit: quare etiam *conſcientioſi* medici curas tentatorias cum maxima prudentia explicare & admittere ſciunt *conf. Seidelius de morbis incurabilibus: Valeſius de acutis lib. 4. Zac. Luſit. introit. ad praxin præcept. 65. 66. Med. Princ. Hiſt. lib. 1. hiſt. 91. Sennertus, Bohnius, Dolæus, Wedelius, Ettmüllerus* & multi alii: denique ratione *eventus* circa ſanationem fortuitam notare convenit, quod *interdum* tantum *ſimulata* ſanitas conſequatur, aliquando *præcedens* quidem morbus evaneſcat, ſed *alius* ſuperveniat, nonnunquam per *breve* temporis ſpatium morbus quidam *acquieſcat*, ut curatus *videatur*, proxime tamen *alius* morbus excipiat: utplurimum ab ejusmodi *ſuſpectis* ſanationibus fortuitis *alia damna* remanent, de quibus in ſequentibus Prognoſticis hujus thematis explicationibus aliqua proponemus: communiter etiam multæ *ambiguitates* cum hac ſanatione coinci-

dunt, ut facies & ſtatus rerum admodum *dubius*, intricatus & *confuſus* exiſtat.

§. VIII.

Sed ne in ſolis hiſce circumſtantiis recenſendis acquieſcamus, placet nonnulla *ſpecimina* & *teſtimonia Sanationum Fortuitarum* e multis producere, licet nullum ferme ſyſtema practicum occurrat, in quo non tales hiſtoriæ enarratæ proſtent, uti paſſim in *Rulandi curationibus Empiricis*, *Schenckii obſerv. medic. Cardani*, *Paracelſi*, *Helmontii*, *Scoti*, *Plinii*, *Levini Lemnii*, *Mizaldi*, &c. ſcriptis ejusmodi caſus, proponuntur: inter alia ſpecimina ſanationum fortuitarum illi caſus allegari merentur, quando *animi pathemata*, quæ alias ſatis facile multis *ſuſpectis* alterationibus inſerendis quadrant, *ſalutarium* effectuum & eventuum cauſam conſtituerunt, cujus phænomeni multa exempla a *D. D. Præſide* in *præfatione diſp. de therapia Imaginaria* allegata ſunt, quando contigit, ut cum tali pathetico motu *deſinientis* motus *vitales* reſtituti & *revocati* ſunt, qualis *alias* ad abolendos & *enervandos* motus vitales quadrat, quale exemplar commemoratur a *Valeriola* de *Paralyſi per terrorem curata*, *lib. 2. obſ. 4.* de qua re conferatur *Illuſtris Stahlii Pathologia Medica*, ubi de *Defectibus motuum* vitalium tractat: *ſuperfluum* vero nobis videtur hoc loco *animi pathematum medicas* virtutes recenſere, id tantum ſuffecerit indicaſſe, quod *plurimi* ſalubres effectus ex *patheticis* commotionibus provenientes, *fortuitis* ſanationibus adſcribi mereantur: & uti *vulgo* talia pathemata animi diverſis morborum ſpeciebus admodum *infenſa* ſunt, ita in hac curatione *fortuita* eadem illis morbis utilia & *ſalutaria* fuiſſe obſervantur, cujusmodi exemplum profert *Bartholinus de Ira Podagricis utili Cent. 6. hiſt. 28.* *Salmuthus de Terrore Medicina arthritidis Cent. 1. obſ. 48.* & quot non inter medicos occurrunt teſtimonia de *febribus intermittentibus terrore curatis*, quales alias etiam *facile* per terrorem *provocantur* *conf. A. N. C. dec. 1. an. 2. obſ.*

150. dec. 2. an. 3. obſ. 93. ita *Epilepſia*, quæ non raro *terrore provocatur*, terrore etiam *profligata* commemoratur a *Bartholino Cent. 3. hiſt. 41. Bierlingio adverſ. curioſ. 13.* quare *Rolfincius de terrore ord. & meth. med. ſpec. lib. 24. ſect. 3. c. 12.* dicit: *non raro medici vice fungitur terror & quod illius ſuperat captum, hujus ſequitur raptum:* inde provenit ſanatio *fortuita:* præter *craſſa* talia animi pathemata, quæ interdum *fortuito ſalutarem* effectum poſt ſe relinquunt, occurrunt etiam *intimiores* & magis *occultæ* animæ operationes, quæ tamen *ſatis efficaces* & *activæ* ſunt, quales *mediante imaginatione* adminiſtrantur, per quam magnus numerus ſanationis fortuitæ promovetur & invitatur, dum ſibi patientes magis effectum *ſalubrem perſuadent*, quam ab *oblato remedio* & genuina illius efficacia obtinent: hujus indolis eſt illa cura *Tertianæ* cujus mentio occurrit in *A. N. C. dec. 1. an. 3. obſ. 200.* cum *lardo intra pedum digitos* dimiſſo & per *noctem geſtato:* cujus experimenti *contrarius* effectus allegatur *obſ. 244.* huc pertinet ille caſus de *ceſſatione febris* ab *ingeſtione formulæ in ſchedula conſcriptæ* una cum adhærente pulvere illo, quem nominant Streu-Sand, qui caſus allegatur *dec. 1. an. 3. obſ. 92.* quo ſpectat ſuffragium *Solenandri ſect. 5. conſ. 15. §. 17.* idem ſentiendum eſſe judicamus de uſu *ſanguinis humani* adverſus *Hæmorrhagias* & *Epilepſiam*, de quo inter obſervatores eximii occurrunt *diſſenſus*, dum aliqui allegare ſciunt *ſalubres* effectus ex ſanguinis humani uſu ortos, alii ad *contrarium* provocare non paucis, ſed ſane multis exemplis inſtructi fuerunt, quam rem tribus tantum verbis producere placuit; interim experientia docebit, quomodo in *plurimis* caſibus, ubi hujus *ſanguinis* uſus utilis deprehenſus fuit, *fortuita* innotuerit ſanatio: & quid dicamus de curationibus *intermittentium* per *immiſſionem ægrotantis in aquam frigidam* ſecundum caſum *A. N. C. dec. 1. an. 3. obſ. 211.* aut *tertianæ per potum frigidum dec. 2. an. 5. obſ. 32.* quæ non aliæ quam *fortuitæ* ſunt, cum in *multiplici* ob-

ſervatione expertum & manifeſtum ſit, quomodo cum talibus alibi commiſſis *erroribus* ejusmodi febres *provocatæ* fuerint: ſic *tertiana vomitu ex nauſea curata*, qualis deſcribitur in *A. N. C. Cent. 1. obſ. 36.* fortuitæ ſanationis exempla auget: ſic varia ſpecimina conſtant de ſubjectis *acute & periculoſe* febricitantibus quæ vel ſub deliriis, vel alibi clanculum ſub eximio appetitu largam quantitatem *frigidæ* aquæ hauſerunt, indeque proxime ad *priſtinam ſanitatem* redierunt & iterum non alio quam *fortuito* eventu, cum contra viciſſim alia exempla conſtent, quomodo *frigidus* potus in talibus febribus *mortem* procuraverit & acceleraverit.

§. IX.

Et quemadmodum modo e multis ſpeciminibus pauca allegavimus, quæ ſanationem fortuitam teſtantur, ita adhuc aliqua in medium proferre lubet: allegat *Timæus a Guldenklee* ſpecimen ſanationis fortuitæ in dentitione *lib. 6. caſ. 10.* cum ſanguine ex criſta galli calide exſtillante inſtitutæ; porro ejusmodi caſus recenſentur a *Caſp. Rejeſio. Camp. Elyſ. juc. qv. 17. n. 12. 13. p. 190.* qui etiam hoc loco provocat ad teſtimonia ab *Amato Luſitano, Benivenio, Valeriola, Marc. Donato, Greg. Horſtio, Schenckio & Seneca* prolata, *conf. Rejes. l. c. qu. 71. n. 11. p. 951.* ubi quæſtionem proponit, cur *quartanarii ex pravorum eduliorum uſu liberentur:* hiſce exemplis annumeramus caſus de *hydropicorum cura per multam potulentorum ingurgitationem Panarolus Pent. 2. obſ. 24. Pechlinus I. obſ. 63. Schenckius obſ. p. 437. Dodonæus obſ. p. 117. de aſciticis curatis per fortuitam abdominis perforationem Marc. Donatus 4. c. 22. Ronſetus de Part. cæſ. p. 44. Rhodius cent. 3. obſ. 12. de vertigine chronica per hæmorrhagiam ex lapſu de ſcala provocatam, orta, Fr. Loſſius I. obſ. 8.* de *muto loquela reſtituta Barthol. Act. Haſſn. Vol. I. c. 21. de ira cauſa reſtituti caloris naturalis Mœbius inſtit. 4. p. 2. c. 8. de phrenitico ab imprudenti olei potu indeque ſuborto alvi fluxu & per præcipitium ab alto in fluentem reſtituto Panarolus I. obſ.*

40.

40. *Paræus introduct. ad chir. c. 23. conſ. Bohnius de offic. med. dupl. part. I. c. 2. p. 22. ſeq.* huc porro pertinent caſus de *quartana ventriculo ſuillo curata. A. N. C. dec. 2. an. 5. obſ. 50. in app. ab halece curata. ib. obſ. 21. matrimonio ſanata dec. 3. an. 1. obſ. 137. ſaltatione curata. ib. an. 3. obſ. 160. larga uvarum aſſumptione curata. ib. an. 4. obſ. 66. de tertiana ſcarificatione in paroxyſmo curata. dec. 2. n. 6. obſ. 228. de febre maligna ſalivatione ſoluta. dec. 3. an. 6. obſ. 127. de Hydrope uteri caſu curato. ib. obſ. 57. de Hæmorrhagia uteri purgante curata dec. 2. an. 9. obſ. 126. de membro virili mariti demortui a vidua conjuge adverſus hyſtericum malum proficuo dec. 2. an. 6. obſ. 2. app. de ictero auripigmento curato dec. 3. an. 6. obſ. 137.* de *piſo germinante e corpore per aquam fortem loco aquæ Ceraſ. nig. aſſumptam, eliminato dec. 2. an. 2. obſ. 135. de ſalutari uſu mercurii ſublimati imprudenter intra oculum inſperſo ib. an. 3. obſ. 133.; de Jaſpide antinephritico extrinſecus geſtato. 16. obſ. 2. conſ. ib.* obſervatio cui titulus *errores in medicina quandoque ſalutares obſ. 216.* quo ſpectant ſimiles gemmarum commendationes, quæ licet uſu topico raro ſuis encomiis reſpondeant, quando vero aliquando quicquam ſalubritatis cauſantur, tunc caſum conſtituunt qui ſanationi fortuitæ annumerandus eſt: huc referenda eſt cura *hydropis cum ſilicibus candentibus*, quam proponit *Blegny Zodiaco Gallic. an. 2. fol. 10.* & quæ allegatur in *Scholio obſerv. 180. dec. 2. an. 1. A. N. C.*: pertinet huc ridicula illa liberatio a vomica pulmonum *Eraſmi Roterodami* ex *lectura Epiſtolarum obſcurorum virorum*; conferatur Hiſtoria illa, quam *B. Bohnius de offic. Med. dupl. Part. 1. c. 2. p. 25. ex Bernier Eſſais de Medecine part. 2. c. 15.* enarrat, *medici hiſpani intempeſtive glorioſi & fortuitam infirmi ſui convaleſcentiam ſibi ſuæque peritiæ inconſiderate adſcribentis, hic ſuper mulam equitando ſubintrarat ædes, ubi deſperatiſſima & ſuffocationem minitante pectoris vomica quis decumbebat, jumento deſcendens hoc in aula, prope ægrotantis cameram, more ſibi conſueto alligat, eum mox viſurus: dum ex improviſo ad alium agonizantem in altiorem domus partem evocatur, quem primo viſitat; aſina interim laxius juſto firmata habenam & vin-*

cula rumpit ac hinc inde decurrens cubile ſuppurati irruit, in hoc ſtrepitus non exiles parat, lectulum miſeri appropinquat & quem inibi obſervat, naribus & ore ſuo inhalat & eo usque laceſſit ac angit, donec hic ex torpore & languore graviore excitatus & a conſpectu beſtiæ inopinæ conſternatus valde, avertere pro viribus conatur blanditias illius ſibi ſuſpectas: quales angores & motus a conatibus naturæ adjuti abſceſſum ægrum pariter ac medicum latentem rumpunt & ejus ſaniem ad ultimum usque ſpiritum hactenus opprimentem ἄνω καὶ κάτω exturbant: medicus ex ſuperiore ædium parte deſcendens mulam in area relictam quærit & in camera dicti ægri præter opinionem invenit, nemine hominum animalis ingreſſum attendente: infirmum hinc intuetur, ejus pulſum explorat, quem robuſtiorem, ſimul tamen frequentiorem deprehendit, hominemque prognoſtico tantum non relictum reviviſcere, obſtupeſcit: infirmus vero medicum ſuæ medelæ & quod ultimo propinaverat remedio abblandiri, huicque ſui convaleſcentiam arrogare animadvertens, cum ita alloquitur: Nec tu, Domine Doctor, nec pharmacum tuum, eam mihi præſtiterunt, ſed mula tua: cujus beſtiæ vaſtioris & ſagacioris intuitu cum exilior tantum mula mihi videaris, in poſterum ſi forſan denuo me morbo corripi contigerit, non tuæ, ſed aſinæ hujus medelæ me committam: hactenus *B. Bohnii* verbis uti placuit.

§. X.

Similes hiſtoriæ, quæ ſatis *manifeſte* ſanationem fortuitam produnt, plures in obſervationibus medicis occurrunt, ita ut in nonnullarum commemoratione acquieſcere poſſimus: hiſce ſanationibus fortuitis merito annumeramus curationes morborum, præcipue *febrium intermittentium* per *Arſenicum*, qualis obſervatio occurrit in *A. N. C. dec. 2. an. 3. obſ. 46.* fuſius magisque diſerte hanc rem explicavit *Excellentiſſimus Stahlius in opuſc. Phyſ. chym. med.* obſervatione peculiari, cui titulus *Anchiater ſive venenum, pro remedio venditum febrifugum nequiſſimum p. 430. ſeqq.;* quam periculoſum & *pernicioſum* hoc ſit tentamen cum arſenico morbos fugare, facile eluceſcit; interim *exempla* conſtant, quomodo nonnulla ſubjecta poſt arſenici uſum *fortuito* ad *aliqualem* ſanitatem

redie-

redierit: & quis non ſenſu *vulgari* hanc fortuitam appellaverit,ſanationem, quando quisquam ab uſu arſenici non modo *non interficitur*, ſed ab aliquo præcedente morbo *quadantenus liberatur:* ita reminiſcimur alicujus ſanationis fortuitæ, quam in *Eraſmi Franciſci* ſcriptis relatam deprehendimus, ubi aliquando Cardinalis quidam ex *angina in abſceſſum purulentum* mutata, *morti* proximior factus fuerat, ut adſtantes & conſanguinei de ipſius *vita* penitus *deſperarent*, quare ipſo adhuc vivo, ſed velut agonizante conſanguinei bona ipſius transportabant & *hæreditatem* adibant: id advertens ſimia, cum præter galerum purpureum ſive mitram cardinalitiam a pariete pendentem nihil relictum fuerit & cum conſpexerit quanta cura & alacritate reliqui homines ſupellectilem ægroti cardinalis tranſtulerint, ipſa cum moribundo ſola relicta, mitram illam arripuit, capiti ſuo impoſuit & vale Cardinali dixit, dehinc ab eodem, ut reliqui, diſcedens, cauſam dedit, quo Cardinalis in magnum *cachinnum* inciderit, ex quo *abſceſſus*, qui hactenus cum *periculo* vitæ *latuit* & per *artem aperiri* non potuit, *perrupit*, pus ſuum effudit & ad *conſequentem* Cardinalis ſanitatem *occaſionem* dedit: hæc fuit ſanatio *fortuita:* ſimilis hiſtoria recenſetur in *A. N. C. dec. 1. an. 2. obſ. 134. de tumore abdominis inveterato caſu ex alto fortuito feliciter curato:* plura talia exempla profert *Scholiaſtes D. Sachſius ex Rondeletio de cur. morb. c. 41. Marcell. Donato Hiſt. med. l. 2. c. 4. Camerario Memorab. Cent. 7. §. 4. Bartholino Cent. 1. hiſt. 74. Franc. Pona in ration. praxi & variis* aliis: inter alios caſus hunc jocoſum profert: *Paucis abhinc annis Palatinum quendam Poloniæ graviter morbo preſſum plurimos medicos ad conſilium hinc inde evocaſſe. Solent autem in Polonia medici utplurimum habitum quaſi Eccleſiaſticum portare & togati incedere: æditµus quidam, (ne deeſſet huic comœdiæ ſubſecutura hiſtrio) cum videret tot togatos viros, a Religioſo, quem comitatus fuerat, inquirit, an tot viri eſſent perſonæ Eccleſiaſticæ? negat*

 Religi-

Religioſus, ſed eſſe viros ſanitati præfectos, qui non ſolum ſint honorandi & opipare tractandi, ſed etiam finita conſultatione lauto ſtipendio remunerandi. Hæc verba æditunm titillant, ut Saul inter Prophetas haberi velit: rogat religioſum ut mutuo data toga Medici perſonam fingere poſſit: annuit tandem religioſus, viſurus fabulæ cataſtrophem: altero die cum in præſentia ægroti medici ad inſtituendas deliberationes conveniret, medicus ille perſonatus una choro medicorum ſe immiſcet, qui putant hunc medicum ignotum demum acceſſiſſe: præmittunt conſultationi explorationem ſignorum, alias cuculus ſua voce ſtatim ſe prodidiſſet: urina inſpicienda dum a Principali usque ad hunc Pſeudo Medicum infimum tranſit, larvatus hic medicus non ſolum diu oculis & naſo, ſed ipſo ore urinam explorat, totam ſcilicet abſorbendo. Attoniti hærent Apollinis filii viſo hoc ſpectaculo, dum fictitius ille Midas Medicus auriculas aſini proderet & dum expoſcunt judicium de ſapore: nimis fæces dolii redolet hæc potio, exclamat. Ægrotus improviſo hoc facto & reſponſo excitatus tanto cachinno latera commovit, ut vomica rumperetur & periculum vitæ hoc jucundo caſu evitaret: unde & huic Thyrſigero, quamvis non vero Baccho parile cum reliquis Medicis Honorarium perſolvit: addit Scholiaſtes hoc Epiphonema: *Solent ergo non raro caſus inopinati feliciorem manum adhibere, quam remedia conſilio & experientia probatiſſima*: eodem loco recenſetur hiſtoria, quam refert *D. Melander. Tom. I. Joco. Ser. §. 285. dum videbat ægrotus herus, quo ſimia cani pediculos eximeret & ad impediendum fœtorem, ex poſterioribus canis effumandum, charta ea obturarat, in tam inſignem effuſus eſt riſum, ut vomica rumperetur:* & ita hactenus *multiplicia* teſtimonia & *ſpecimina Sanationis Fortuitæ* pro noſtra meliori notitia propoſuimus.

§. XI.

Poſteaquam hactenus illas conſiderationes, quæ ad Hiſtoriam Sanationis Fortuitæ pertinent, pervolvimus, pauca nunc adjiciemus, quæ ad *Prognoſin* præſentis animadverſionis & thematis ſpectant: in *genere* vero de hac ſana-

ſanatione iterato indicamus, quod *utplurimum non fida*, certa, ſincera & conſtans, ſed *dubia*, anceps, infirma, *imperfecta* & inconſtans, tanto minus etiam *ſecura* & ingenua ſit, quoniam interdum ſub illa contingit, ut cum *majori* malo *minus* profligetur, ut illud cum hoc *uno comitatu* quadantenus evaneſcat: deinde hæc ſanatio aliquando *larvata* eſt, dum quidem *priſtinum* malum ceſſat, ſed loco illius *aliud* occupat, quando v. g. ex uſu arſenici contra intermittentem febrem oblati, febris quidem evaneſcit. ſed affectus ſpaſtici, cardialgici, flatulenti, hypochondriaci &c. conſequuntur: porro hæc ſanatio communiter *naturam* valde alterat, vires *debilitat* & reliquas *ordinarias* functiones turbat, ut interdum *conſecutiones deteriores* evadant, quam præcedentes affectus fuerant: aliquando hæc ſanatio, quæ cum affectu *curabili* contingit, *incurabilem* poſt ſe relinquit: interdum etiam illa præſentem *lethiferum* morbi eventum tantum ad *aliquod tempus retardat* & differt, quæ moræ minime *radicem* mali tollunt, neque *ſanationis veræ* prædicato aut titulo dignæ ſunt, quoniam vero *vulgo* talis *anceps ſalutaris* eventus *ſanationis* appellationem obtinuit, ita & illam hoc loco ſervavimus: præterea hæc ſanatio tanto magis in illis affectibus *ſuſpecta* & *periculoſa* eſt, qui alias *acutæ* indolis exiſtunt, velut in *febribus* acutis, catarrhis *acribus*, *ſpaſmis* immoderatis & *ſenſibilibus*, *congeſtionibus impetuoſis* & prægrandibus evacuationibus ſic dictis præternaturalibus & *immodicis*: proinde eadem ſanatio admodum ſuſpecta eſt in ſubjectis *debilibus*, quæ licet a *priſtino* morbo liberata videantur, tamen in *conſequentibus* calamitatibus eo citius & certius *ſuccumbunt*: quo magis a cauſis valde *ſuſpectis* hæc ſanatio provenit, eo magis ſuſpecta ſunt *conſectaria*: *utplurimum* e ſanatione fortuita oriuntur affectus *corrupti*, refractarii, *complicati* & hujus adverſæ ſortis alii,

hinc rariſſimum quid eſt, ſi *certa* & *conſtans* integritas hanc ſanationem ſequitur: *ætas* nimis *tenera* & nimis *confecta*, videlicet *infantilis* & *ſenilis* ad hanc curam ſubeundam præ reliquis admodum *inepta* eſt: quicquid ſecundum *vulgarem* ſenſum *fortuito* ſanatur, melioris notæ eſt, quam ſi artifex ſanationem fortuitam *imitari* laborat, quæ imitatio utplurimum cum *damno vitæ* & *ſanitatis* certiori & eminentiori ſuccedit, quare *nulla* ſanatio fortuita *firmam* quandam regulam *medico rationali* conſtituit: communiter hæc ſanatio evidentes *irregularitates* œconomiæ vitali plane *inſolitas* affert; *conſequuntur* itaque hanc ſanationem facilius morbi *chronici* & ſub *perverſo* ſchemate omnibus modis commiſeratione dignus vitæ *exitus*: quo magis ſanatio fortuita cum *impetuoſis* & *copioſis* evacuationibus ſuccedit, eo facilius *ſuſpectas* conſecutiones cauſatur, eximiam *virium imbecillitatem* affert, & reliquum *ordinem vitæ* turbat: ſanatio fortuita, quam *animi* & *virium* ad vitam ſpectantium *languor* ſequitur, *ſemper* eſt periculoſa & ſuſpecta: quando morbi *corrupti* fortuito ſanati videntur, ſemper *latet anguis in herba* & major ac *periculoſior* alia corruptio ſequitur: & quando talis ſanatio fortuita cum *ſimultanea* ordinariarum vel extraordinariarum evacuationum ſuppreſſione ſuccedit, communiter *brevi poſt* aliud *periculum* imminet: quando per hanc ſanationem *præſens* morbus *quaſi* extirpatus & profligatus *videtur*, interim ſtatus ſanitatis *non indies melioratur*, wann ſich ſolche Menſchen nicht wieder erholen und zu Kräften kommen können, *malum* eſt ſignum: quando hanc ſanationem fortuitam vitia *ſenſuum*, vertigo, aſthma, induratio abdominis, tuſſis ſicca, œdemata & ſtupor membrorum, protuberantia hypochondriorum, ſitis inſolita, ciborum averſio, ſomnus turbulentus, ſtatus cachecticus, animus abjectus & moroſus &c. ſequuntur, *pravum* eſt indicium:

&

& hæc *brevibus* quoad *Prognoſticam* hujus thematis explicationem monere & commendare placuit.

§. XII.

Tradita ſic Hiſtorica præſentis animadverſionis deductione, nunc in ordine pauca annectemus, quæ ad *cauſalem* reſpectum quadrant: qua occaſione monemus, ne ſanatio fortuita *confundatur* cum illis curationibus, quæ nonnunquam in *deſperatis* caſibus cum *rationali* deliberatione, conſilio, *propoſito* & arbitrio *artificis* inſtituuntur, ubi juxta *Celſi* monitum nonnulli in talibus caſibus malunt *anceps* experiri remedium, quam nullum, quod tamen remedii genus a *dictamine rationis* non abludit, ſed *circumſtantiis* illius caſus quadantenus convenit, v. g. quando in catarrho ſuffocativo, apoplexia ſeroſa, partu difficili, vomitus moderatus provocatur, quando in regurgitatione & eructatione ſanguinis intra ventriculum ſub defectu ſpontaneæ evomitionis, modeſtus vomitus excitatur, quo hic ſangvis extravaſatus mature evacuetur, ne proxime alia damna inferat, qualis hiſtoria allegatur, in *A. N. C. Dec. 3. an. 4. obſ. 102.* conf. *Diſp. Celeb. D. D. Stahlii de Motus Sangvinis a Craſi & viis non pendentibus vitiis, prudenter tractandis:* ejusdem conditionis eſt, ſi congrua methodo in *angina*, quæ in *ſuppurationem* tranſiit, *lenis vomitus* promovetur, quando abſceſſus ſponte non perrumpit, aut ſi interdum in *lethargo ſternutatorium* exhibetur, quo ſub *commotione capitis* aliqualis capitis ventilatio invitetur, imprimis ſi circumſtantiæ *congruæ* coincidunt: quo loco adhuc præoccupamus, ne curæ, quæ per *revulſionem* inſtituuntur, *promiſcue* cum ſanatione *fortuita* confundantur: etenim minime negamus, quod *aliquando revulſoriæ* illæ medicationes, *fortuitis* ſanationibus accenſendæ ſint, interea ſub *juſto moderamine* exercitæ illæ revulſiones ad *artificiales* medendi methodos referri & ab *empiricis* tentamini-

bus ſeparari debent: Interim adhuc de hac ſanatione fortuita notandum eſt, quod eximia *temeritas* in eadem *utplurimum* eluceſcat, adeoque hujus ſanationis *ſymbolum* ſit, quod *Virgilius X. Æneid. audentes fortunam adjuvare* exprimit, aut *Plinius Lib. 6. Epiſt. 16. fortes fortunam juvare* mollius & magis honeſto titulo ſignificat; hinc *Seneca Controverſ. Lib. 4.* dicit: *temerariis remediis graves morbi ſanantur: & lib. 6. de Benefic. c. 8. multos fortuita ſanant, nec ideo remedia ſanant*: propterea *Celſus Lib. 3. c. 9.* profitetur, *ubi ratio non juvat, temeritas adjuvat:* Et quantum quidem ex *nonnullis* ſanationis fortuitæ ſpeciminibus colligere licet, tunc eadem plurimum & primario *providentia divina* & benignitate naturæ nituntur, alias impetuoſus & *temerarius* illius ſanationis ſucceſſus longe citius ac certius *perniciem* provocaſſet: interea in tali ſanatione aliquando contingit, ut *natura* non modo *cum morbo*, ſed & cum *temerario artifice* pugnet, adeoque *una* activitate, quia ſemel provocata eſt, *morbi* cauſam & *medici* malum artificium, aut pernicioſum ſic dictum medicamen ſubjuget & *expellat*, quam *priorem* adhuc *aliquandiu* in corpore toleraſſet, ni *auſus* ille medicus, qui magis naturam *offendit*, ad *ſimultaneam* talem excuſſionem *occaſionem* dediſſit; interim *raro* tales *temerarii* conatus & pruritus *proſpere* ſuccedunt, cum non ſemper illius *continentiæ* & moderatæ qualitatis *natura* eſſe deprehendatur, quæ communiter tam *inique* offenſa cum aliquo *præjudicioſo* fervore ac *impetu* reſiſtit.

§. XIII.

Præterea illi *effectus*, qui ad ſanationem fortuitam diſponunt, nonnuquam *craſſo* modo naturæ *ſenſum* in *œconomia vitali* offendunt, ut, quamvis adhibitum *experimentum* nihil quicquam communicationis *directæ* habeat cum *effectu* & *eventu* ſalutari, tamen illud naturam *eminus* ad talem effectum *alliciat*, quæ ſi nunc corporis ſui *afflicti*

ſlicti curam ſanationem *remotiori* quodam *approbatu* proſequitur, in *ultima* vero executione *ambigit* & hæſitat, tandem tali *irritamento* adhibito, ad eundem effectum *propoſitum* invitatur: cujus proceſſus *analogia* non raro in *morabilibus* negotiis occurrit, ubi quidam homines circa *certum* propoſitum *tacite* verſantur & de illius executione *deliberant*, interim adhuc *titubant* & ambigunt, donec qualiscunque alia & *aliena* cauſa interdum intercurrit, quæ *prioris* propoſiti profecutionem & *executionem allicit*, ut anima non tam *cauſæ* irritantis, quam *principalis* cauſæ cum propoſito *connexæ* profligationem concernat: idem contingit in œconomia *vitali*, ubi interdum *primario* natura cauſæ *morbificæ* expugnationem intendit & attendit, quæ hactenus illam majori offenſione & *ſollicitudine* detinuit; *ſecundario* tamen pro *reliqui irritamenti* remotione *operoſa* eſſe deprehenditur: quodſi etiam contigerit, ut hactenus in œconomia vitali *inſoliti* motuum gradus exerciti fuerint, tunc etiam viciſſim evenit ut interdum *alii* motuum, ſenſuum & effectuum *gradus*, ſucceſſus & modi provocati, *priorum* motuum *oblivionem* invitent, ſicut talis *parallelíſmus* iterum in *moralibus* obtingit, ubi *poſterior* quædam occupatio, *præcedentium* functionum *oblivioſam* omiſſionem aliquando poſt ſe trahit: quales caſus occurrunt in *nonnullarum febrium* & quorundam *ſpaſmorum* ſanationibus fortuitis: perinde evenit, ut animi motus *patheticus repente* provocatus aliquando cauſetur *præcedentium* actionum *intermiſſionem*, ut fortuito effectus & *communicatio* in illas actiones transferatur; nonnunquam *generica* quædam corporis *alteratio*, *præſentem morbificam* afflictionem *ſeorſim* attingit, illam commovet, & ad *ultimam* profligationem diſponit; quando v. g. evenit, ut infans diu cum vermibus afflictus, poſt deglutitam aciculam magnam dejectionem alvinam experitur, cum

qua-

qua vermes expelluntur & infans ſanatur; aut quando deliteſcens *abſceſſus* in pulmonibus vel pectore ob *cachinnum* perrumpit & evacuatur: præterea notandum eſt, quod hæc ſanatio *multum* nitatur *motuum* alteratione, quando vel *auctis excretionibus*, vel motuum *retentionibus* cauſa *morbifica* quadantenus ſubjugatur: interim etiam ſciendum eſt, quod in hac ſanatione *fortuita*, neque *materia* neque *motus*, morbum quendam invitans, ſemper *eo usque* aut tam *congrue* mutetur, ut *ſincera* & *conſtans* ſanitas conſequatur, nam hæc ſanatio *utplurimum præcipitata* & *corrupta* eſt, propterea utplurimum *alia* imo quandoque *graviora* incommoda conſequuntur: ſubinde notatu digna eſt illa circumſtantia, quod in hac ſanatione adeo *varians* & *inconſtans* deprehendatur natura humana, dum interdum tales cauſæ *fortuito*, ut ajunt, ad morbum *profligandum* applicantur & diriguntur, quales alias ad eundem *invitandum* contribuunt, quale quid accidit, quando cum *tali medio* febris tertiana, paralyſis, aut Epilepſia *tollitur*, cum quo antehac *talis* affectus *provocatus* fuit, uti in præcedentibus ſimilium caſuum mentionem fecimus: ita etiam quandoque *generales* quædam commotiones, quæ *univerſam* corporis œconomiam concernunt, ad *ſpeciales* effectus applicantur, v. g. quando iracundia improviſa calculoſos a calculo hactenus detento liberat; quid vero *phantaſia* ad hujus ſanationis ſucceſſum contribuat, non latius hoc loco commemorabimus, cum partim in præcedentibus ad hanc conſiderationem provocaverimus, partim alibi hæc animadverſio a *D. D. Præſide* fuſius explicata ſit: aliquando natura effectum *ſalutarem*, corporis integritati quadrantem, adeo *firmiter* cum aliquo *affectu* aut *appetitu* connectit, ut, niſi ille *ſatiatus* fuerit, hic etiam non conſequatur, qualis caſus contingit, quando febres intermittentes aut acutæ poſt ingeſtio

ſtionem certæ ſpeciei cibi aut potus ſolvuntur, quæ antea cum eximio *appetitu* deſiderata fuit: quales *analogia* indies in *moralibus* negotiis occurrit, quando nonnulli homines certas operationes cum aliis & quandoque plane incongruis deſideriis conjungunt, quibus poſterioribus non *impletis*, priores etiam *ægrius* ſuccedunt: Et hæc *brevi* manuductione ſatisfacere poterunt, quod ad propoſitam *aliqualem cauſalem* præſentis thematis diſquiſitionem, quam hoc ordine ſecundum naturales reſpectus deducere placuit, cum probe ſciamus & inculcemus, quod & in ſanatione fortuita *divina* providentia *nullo* modo *excludi* debeat, quæ tamen in ordine *cauſarum* non cum *noſtra* animadverſione *confundenda* eſt.

§. XIV.

Pauca adhuc circa exitum hujus tractationis, quoad *Practicam* illius applicationem addere & monere lubet, propterea iterata vice inculcamus, quod *prudens* artifex in reliquo medicinæ *rationalis* exercitio minime hanc ſanationem fortuitam *imitari*, neque in eadem *acquieſcere* & *ſecurus* eſſe debeat, ſed invigilet potius, ne hæc ſanatio *contrarias* conſecutiones inferat; quare poſt illam *aliæ* medicationes corpus & vires nimium *offendentes*, *potentius* operantes & *magnas* evacuationes afferentes ſollicite *evitentur*, interim attente obſervare convenit, an *ordinariæ* excretiones rite continuent, quæ poſt illam ſanationem *deficere* haud debent: adhibeantur itaque, *neceſſitate* urgente, *leniora* adminicula illas *evacuationes* liberantia & *facilitantia:* poſt hanc fortuitam curationem non ordinentur *narcotica* & *adſtringentia*, quæ præſentem *intricatum* ſtatum eo gravius & certius *confundunt* & *corrumpunt*, ſed potius uſurpentur auxilia, quæ *virium* reparationi & *conſervationi* quadrant, ne ullo modo natura *delinquat* & poſt ominoſam illam ſanationem miſere

E ſuc-

ſuccumbat: conferunt ſubinde poſt hanc ſanationem *diætetica roborantia* adminicula, ut & alia conſilia & auxilia, quæ *animi alacritatem* promovent, quoniam communiter ſub hac fortuita medela inſignes animi *alterationes* coincidunt, quare magno ſtudio cavendum eſt, ne *patheticæ* commotiones, quæ ſub eadem ſanatione contigerunt, *ſiniſtrum* effectum poſt ſe relinquant: ob eandem rationem & conſiderationem præſtat, poſt talem ſanationem fortuitam ordinare remedia *temperantia* & lenientia, quæ qualeſcunque motuum turbas mitigant & emendant: neque tamen proficit *multum* remediorum uſum aut frequentem illorum *mutationem* poſt illam ſanationem ſuſcipere, ſed potius in *paucis* & illis quidem *convenientibus* acquieſcere: cuicunque porro hæc ſanatio ſuſpecta videtur, ille minime poſt hanc arduam & *impetuoſam* medendi methodum, ſed *temperatam* aggredi debet, ni citiori funeſto eventu morbus decurrere teneatur: maxima vero cautela opus eſt, quando hæc ſanatio cum *ſimultanea motuum* oppreſſione, alteratione & *retentione* aut *evacuationum* cohibitione repentina ſucceſſit: quando ſanatio fortuita cum comeſtione cibi *craſſioris* ardente appetitu deſiderati cohæret, tunc cura habenda eſt, ne ſuſpecta *adſtrictio alvi* conſequatur, quare remedia *digerentia*, abſtergentia & *mitius laxantia* ſubjungenda ſunt, deinde temperata *ſtomachica* exhibere convenit: poſt fortuitam ſanationem ſervanda eſt *quies animi*, vitari vero debet nimia *deſidia*; hinc rectius moderata corporis exercitatio pro circumſtantiarum indole & neceſſitate conjungatur: proſpiciat etiam prudens artifex, ne ſanatio fortuita *perſonali* temperamento ægrotantis vim inferat, quod fieri poteſt & ſolet, quando ejusmodi ſuſpecta curatio, cum *nimia alteratione* corporis ſucceſſit; inde contingit ut *laxum* temperamentum in *ſtrictum* mutetur & ex hac *inverſione* varia *prava* conſectaria emergant, licet præcedens

mor-

morbus annihilatus *videatur:* quando ſanatio fortuita ex uſu *acrium corroſivorum* & ſic dictorum *venenoſorum* ſubjectorum ortum traxit, tunc ſubordinanda ſunt remedia *diluentia, lenientia*, gelatinoſa & modeſte *roborantia:* poſt ſanationem fortuitam *accurata* vivendi ratio, conveniens videlicet *rerum non naturalium* uſus multum juvat, ne periculoſa quædam pathemata conſequantur: quando a cauſa *violenta* hæc curatio dependet, tunc *interna temperantia* & diſcutientia, nec non *roborantia*, *externa* vero *reſolventia*, diſcutientia, *nervina*, *ſecure* adſtringentia & defenſiva conveniunt: quæcunque ſubjecta *unquam fortuita* tali ratione ſanata, ante hac cum *ſpecialibus* quibusdam excretionibus ſive *ſangvineis* ſive *ſeroſis*, maxime quidem periodicis obnoxia fuere, utpote *menſibus*, *hæmorrhoidibus*, *ſudoribus* & *diarrhoeis ſalutaribus*, in illis prudens artifex providere debet, ne tales evacuationes *ſupprimantur* aut perturbentur, alias in peſſima morborum ſchemata *conſequentia* conjiciuntur: & hæc placuit brevibus, quoad *practicam* hujus thematis animadverſionem monere: ne vero *limites* propoſiti noſtri transgrediamur, hic pedem figimus & DEO benigniſſimo pro adjutorio ſuo ad hunc laborem exorato & neceſſario devotiſſimas reddimus gratias, inſuperque humillime precamur, quo *ſalutiferam* medicam artem, cujus ipſe ſapientiſſimus DEUS *author* eſt, ab omni *fallaci* experimento & iniquo auſu repurgare, viciſſim vero *rationalem* & *ſalutarem* medendi methodum benedictione ſua proſequi velit, quo & præſens noſter labor & reliqui alii ſinceri conatus in foro Medico gloriam ipſius altiſſimi Archiatri & rerum humanarum moderatoris ac directoris nec non ſalubritatem proximi efficaciſſime & certiſſime promoveant atque amplificent.

GAUDENT SUDORIBUS ARTES!

Ob zwar Gelehrſamkeit/ durch unaufhörlich ſchwitzen/
Stets will erlanget ſeyn;
Indem man insgemein/
Mit übergroſſen Fleiß/ muß bey den Büchern ſitzen/
So wird doch dieſes offt/ gar gerne übernommen/
Dieweil man kan dadurch/ zu groſſen Ehren kommen.
Dis hat **mein wehrter Freund! Herr Rödder** auch bewieſen/
Da Er ja ſpat und früh
Geſchonet keiner Müh;
Drum wird Er billig nun als Doctor ſchon geprieſen.
JEHOVAH ſeegne Ihn noch mehr als ſchon geſchehen.
So werden wir von Ihm erwünſchte Curen ſehen.

Aus ſchuldigſter Obſervance ſetzte dieſes hinzu
JUSTUS HEINR. LEO,
Micro Barckel-Hannov. SS. Th. C.

Da itzt **geehrter Freund** dein Ehren-Tag anbricht
Der die gehabte Laſt und Arbeit wird verſüſſen
So fordert freylich auch von mir der Freundſchaffts-Pflicht
Dabey in einem Reim des Hertzens Wunſch zu ſchieſſen/
GOtt gebe dir demnach Glück/ Gnade/ Heyl und Krafft/
Er laſſe deinen Fleiß noch fernerhin gedeyen
Er ſeegne dich/ damit dein Thun nur Nutzen ſchafft.
So wird durch deine Kunſt ſich mancher können freuen.

Hiemit wolte ſeine Schuldigkeit bezeugen
ANDREAS ARNOLD. ERDTSIECK,
Lippſtadienſis. L. L. Cult.

ESſe Diis ſimiles Medicos ait alta vetuſtas,
Si poterint alacres miſeris afferre levamen,
Et ſimul eventum truculenti dicere morbi;
At cui Tu ſimilis fies? Doctiſſime Rödder,
Si quoque fortuitos caſus morbosque ſtatera
Perpendes, ſicut fines metiris eorum.
Pergas; Attolas artes ad ſidera noſtras.
Gratulor interea Tibi nunc quod fugeat hora
Dulcis, quæ ſtudium ſequitur, ceu laurea pugnam.

In honorem Clariſſ. Dn. Candidati, Amici
æſtimatiſſimi paucula hæc poſuit
JOBUS TIMOTH. MAUL,
Luna-Marcanus. Med. Stud.